

ASKERİ YARGITAY BAŞKANLIĞINA

TÜSTAN
ARŞIVI

- S U Ç : T.C.K.nun 146 ncı maddesini ihlâl vs.
- S A N I K L A R : Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu gizli teşkilâtı sanıklarından Nahit Tören ve arkadaşları.
- TEMYİZ EDEN : İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı
- TEMYİZ EDİLEN HÜKÜM : İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askerî Mahkemesinin 22-Nisan-1972 gün ve 1972/3 esas ve 1972/9 karar sayılı mahkûmiyet ve beraate mütedair hükmü.
- TEBLİĞ TARİHİ : Hükmün Adli Müşavirlik kalemine gelişi: 16/5/1972 ve Komutanlıkça ittila: 17/5/1972

TEMYİZ SEBEPLERİ-

I- GİRİŞ

Türkiye'de, silâhlı eylemlerle Marksist ve Leninist ve Maoçu bir düzen kurmak maksadiyle T.C.K.nun 146 ncı maddesinde ifadesini bulan Anayasa'yı ihlâl suçunu irtikâp için şimdiye kadar eylemci 5 gizli örgütün mevcut bulunduğu hakikati artık anlaşılmıştır.

Bir merkezden emir almışçasına, uygulama metedlerindeki farklılık hariç, aynı gayenin tahakkukuna çalışan bu gizli örgütlerin Türkiye gizli Komünist Partisi'nin direktifi mahiyetindeki bilimsel sosyalizmin (Komünizm) eylem kılavuzu olarak kabul edildiği bu örgütlerin yakalanan ve muhtelif bağımsız mahkemeler huzuruna çıkarılmış bulunan sanıkları, açık seçik kendi gayelerini ifade etmekten çekinmemişlerdir.

Eylemci bu gizli örgütler şu şekilde sıralanabilir :

(Sahife-2-)

- 1- Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Cephesi (THKP ve THKC-Mahir Çayan grubu).
- 2- Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) : (Deniz Gezmiş-Cihan Alptekin grubu).
- 3- Proleter Devrimci Aydınlar Grubu (PDA) (Doğu Perinçek vs.)
- 4- Aydınlik Sosyalist Grup (Dr.Hikmet Kıvılcımlı grubu).
- 5- Doğu Devrimci Kültür Ocakları Grubu (Merkezi Diyarbakır).

Bunlara gizli örgüt olarak Mihri Belli'nin yürüttüğü Türk Solu ile T.İ.P.'nin yeraltı faaliyetlerini de ilâve etmek gerekir.

Gizli örgütler, Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığına vücut veren Anayasa'yı ihlâl ederek proleter devrimi gerçekleştirmek için muhtelif yollar seçtikleri için bir kaç fraksiyona ayrılmışlardır. Kır gerillacılığı, şehir gerillacılığı, Millî Demokratik Devrim aşaması denilen işçi-köylü ihtilâli, proleter devrimin aydınlar öncülüğünde yapılması, proleter devrimin ilk defa silâhli kuvvetlerdeki bir sparkla başlatılması gibi fikirler bu fraksiyonların metod şekillerindedir.

Bunlardan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu mensupları proleter dikta veya Demokratik Devrim Stratejisini gerçekleştirmek için (Kır Gerillası) yolunu seçmişlerdir. Şehirdeki soygunlardan elde ettikleri paralarla, kırsal bölgede kurdukları karargâhlarına silâh, cephane ve yüksek etkili patlayıcı maddeleri depo ettikten sonra, işgal ettikleri üslerle arınmış veya kurtarılmış bölgeler halkını şehirlere doğru ihtilâle teşvik etmek istemişlerdir.

Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu, 2 bölgede merkez kurmuştur :

- 1- Ankara Bölgesi (Deniz Gezmiş Liderliğinde),
- 2- İstanbul Bölgesi (Cihan Alptekin Liderliğinde).

DEV-GENÇ'ten kopmuş ve onun ileri müfrezeleri durumunda bulunan bu sanıkların Ankara ve İstanbul'daki eylem şekilleri aynı metodun uygulanmasından başka bir şey değildir. Yayınladıkları bildiriler de bunu göstermektedir.

Carlos Marighello'nun (Şehir Gerillası)adındaki kitabı bir talimname gibi uygulayan Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu sanıkları, "Biz Devrimci, İşçi-Köylü ittifakı

(Sahife-3-)

TÜSTAV
ARŞIVI

temeli üzerinde emperyalist boyunduruğunun en zayıf olduğu, kırlardan şehirlerin fethi rotasını izliyen bir halk savaşı ile zafere erişebileceğini söylüyoruz. Bu devrim anlayışında köylülük temel güçtür. Proleterya önder güçtür. Proleteryanın önderliğinde ideolojik öncülük vardır. İşçiler ve Köylüler, devrimin itici güçleridir. Biz düzen örgütünden değil, savaş örgütünden yanayız.)" şeklindeki genel direktifi aynen sorgularında ifade etmek suretiyle kendi suç işleme iradelerinin istikametini gösterirken, bunun tahakkuku için şu yolları seçtiklerini de açıklamışlardır. Dünyanın diğer komünist ülkelerinde tatbik edilenlerin aynısı olan bu eylem şekilleri:

- Adam kaçırmak,
  - Fidye almak,
  - Banka soymak,
  - Sabotaj yapmak,
  - Suikastler tertip etmek,
  - Yarattıkları anarşi havası içinde Devletin emniyet ve güvenlik kuvvetlerini yıpratmak, iş göremez hale getirmek,
  - Silahlı Kuvvetleri bölerek neticede proleter ihtilâli gerçekleştirmek
  - Uçak kaçırmak,
- şeklinde tezahür etmektedir. Bu militanların uygulama metodları (şehir Gerillası) adındaki kitapta yazılmış olup kendileri için değişmez bir talimname hükümündedir. Teşkilât içinde hücreler halinde çalışan örgüt mensuplarına verilen görevler de değişiktir. Bunlar:

- İstihbarat yapmak : (Kaçırılacak adamların adresinin tesbiti, geliş-gidiş saatleri, kaçırma yolları, saklanacak yerlerin temini).
- İş veya vasıta tedarik etmek : (Çalınmış, plakaları değiştirilmiş vasıta bulmak, gizlemek için sair malzeme bulmak gibi).
- Barınak yerleri bulmak : (Şehrin muhtelif yerlerinde sahte isim ve hüviyetler kullanarak atlama noktaları olabilecek kiralık evler bulup, peşin para ile kiralamak).

(Sayfa-4)

ARŞİV

- Cephane tedarik ve depo etmek : (Yurda gizli yollarla gelen otomatik, vurucu kudreti üstün silah, mermi, bomba, dinamit gibi, patlayıcı cephaneye gibi).
- Haberçilik yapmak : (Hücneler arası haber, mesaj götürüp getirmek, icabında değişik kıyafetlerle militanların yer değiştirmelerinde yardımcı olmak).
- Para tedarik etmek : (Ya gasp yolu ile veya fidye almak veya banka soymak, ya da DEV-GENÇ gibi kuruluşlar adı ile öğrenci veya kuruluşlardan gizli veya açık yardım almak suretiyle).
- Yurucu militan bulmak : (Anarşik eylemleri bizzat icra için, özel eğitim görmüş kişilerden istifade).
- Eğitim yaptırmak : (Gerilla talimi yapan ya dış memleketlerde veya yurt dahilinde kamp kurmak suretiyle atış ve gerilla usullerini öğretmek gibi).

Huzura getirilen sanıklar yukarıda sayılan eylem şekillerini icra mevkiine koyan militanlar durumundadır. Netice istihsaline matuf gayelerinin, T.C.K.mun 146 ncı maddesinde yazılı T.C.Anayasası'nın tamamını veya bir kısmını tagyir ve tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Büyük Millet Meclisi'ni iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cehren tegebbüs olduğundan şüphesizdir. Böyle olınca, geniş bir cephe faaliyeti içinde görülen sanıkların, gayeye müteveccih hareketlerinde, ferdî suçluluk halleri değil, genel hareketin içinde mitalâa etmek zorunluğudur.

Bir misal vermek gerekirse, bir savaş alanında piyadesi, topçusu, tankçısı, muhaberecisi, ikmalcisi, istihkâmı, kendilerine verilen görev bölümleri içinde topyekün savaşır. Gaye birdir. Bu misalden hareketle, eylem sanıklarından silah ve cephaneye tedariki fiilinde görevlendirilenlerin, 6136 sayılı kanun gereğince cezalandırılmalarındaki isabetsizliğe varılmış olur. Mihim olan Anayasal rejimin ihliline varan hareketlerdir. Bu hareketi tek bir şahıs irtikâp edemeyeceğine göre, muhtelif militanlar,

(Sahife-5-)

TÜSTAV
ARŞİVİ

muhtelif görevleri ifa ederek neticeye varmak istiyeceklerdir. Bu sebeple militan kadrosu olan sanıkların T.C.K.mun 64 nci maddesinin 1 nci fıkrasında yazılı (Birlikte irtikâp edenler) diğeri bir deyimle maddi aslı fail durumdadırlar.

Bu genel izahatta sanıkların halk savaşı adını verdikleri konjektür içinde, fiilleri itibariyle değişik karakter ve özel kasıtlara ihtiyaç gösteren değişik irtibatsız fiillerin faili durumunda olamayacakları neticesi belirtilmek istenmiştir.

II- USUL HATALARI

1 Numaralı Askerî Mahkeme, duruşma yönetimi ve usul hükümlerinin uygulanması bakımından kamu düzenine taalluku yönünden de bu maddelere bağlılık hususunda, kendini tamamen bağımsız hissetmiştir. Duruşma zaptını başından sonuna kadar dikkatle okuyanlar, görülmekte olan davaya müteallik olmıyan talep ve sözlerin duruşma zabıtlarına aynen geçirilmiş olmasındaki zaruret ve nedeni kolay kolay bulamayacaklardır. Aslında, 353 sayılı kanunun 40 nci maddesi gereğince herbiri müstakillen reddi hâkim sebebi teşkil edebilecek ve o mahkemenin bitarafliğini ihlâl edici nitelikteki davranışlar olmakla beraber, hükmün sağlam bir temele istinat ettirilememesindeki başlıca âmîl olması sebebiyle kısaca mahiyetlerine işaret edilmesi faydalı görülmüştür:

1- Ara kararları:

a) Gerçek olayın aydınlanmasından ziyade, özel bir kasıt için sorulmuş olabileceği ihtimalinin daha galip gelebileceği bazı incelemelere gidilmiştir. Meselâ; dosyadaki deliller, sanıkların açık ikrarları, şahit beyanları, rapor ve yazılar ortada mevcut bulunan bir fiilin, suç kategorisini tayine medar olabilecek bir kemalde olduğu halde, mahkeme şimdiye kadar sağ-sol çatışmasında ölenlerin isimlerini ve şimdiye kadar ne yapıldığını İçişleri Bakanlığı'ndan sormuştur.

Böyle bir sualin, militan sanıkların, "arkadaşlarının ölümüne karşı seyirci kalan bir idareye mâsumane bir reaksiyonu" şeklinde yorumlanabilecek tarafı bulunup bulunmayacağını mahkeme takdir etmemiştir. Bu haliyle sanıkların Anayasa'yı tağ-

(Sahife-6-)

TÜSTAV
ARŞIVI

yire müeddi hareketlerinde âdeta mesru kılma fenomeni aramak durumuna girmiş ve bitarafliğini ihlâl etmiştir.

b) Diğer bir ara kararında, sanıkların dahil bulunduğu gizli ihtilâl örgütünün elindeki silâhlarının miktarını ve örgüt mensuplarının adedini sormak lüzumunda ısrar etmiştir. Adından da anlaşılacağı veçhile gizli örgütün bir ordonat mal saymanı bulunmayacağına göre, buna olumlu bir cevap verilemeyeceğini mahkemenin bilmesi gerekir. Menfi bir cevaptan ise, (o halde bunların elinde kâfi silâh olmadığından elverişli vasıttan bahsedilemez) neticesine varılırken, bir ihsası reyde bulunmuş olabileceği ihtimali üzerinde durulmamıştır.

Nitekim, mahkeme bir gerekçe ile (elverişli vasıta) olmadığı neticesine varırken, gizli örgütün silâhlarının miktarının kayıtlı olamayacağı, bilinmeyeceği mütearifesine ters düşmüştür.

c) Mahkeme diğer bir ara kararında, bu örgüte dış memleketlerden maddî yardım yapılıp yapılmadığını Başbakanlıktan öğrenmek istemiştir. Siyasî sorumluluk taşıyan bir hükümet başkanının (şu devletten, şu tarihte, şu kadar para bu örgüt için gönderilmiştir) şeklinde bir cevap veremeyeceğini mahkemenin bilmesi gerekir. Beynelmîlîl mücamele esaslarına göre de, bir devletin diğer devletle siyasî münasebetlerini etkiliyecek böyle bir suale menfi cevap verilince, bu defa militanların (müzayaka içinde oldukları) neticesine varmak, bu sualin ara kararına geçirilmesi ile, bitaraflık hissini sarsıcı bir durum yaratılmasına vesile olmuştur.

d) Başka bir ara kararında sanığın biri, başka bir suçtan dolayı 1402 sayılı kanunun 15 nci maddesi gereğince gûsâltına alınmış ve görülmekte olan dava ile yakından veya uzaktan bir irtibat ve iştiraki bulunmayan, hatta soruşturması dahi Askerî Savcılığa emredilmemiş bir sanığa işkencî yapıldığı yolunda, hilâfi hakikat bir iddiayı aynen zapta geçirerek Komutanlığa cereğini yazmak lüzumunu duymuştur.

Bunlar, sanıklar dışında kalan, reddi hâkim isteminde bulunan makamlar için, bitaraf hareket edilmediği yolunda şüpheler yaratmıştır.

(Sahife-7-)

TÜST
ARŞIV

e) Bir diğer ara kararı ile, Askerî Ceza ve Tutukevi'nin disiplinini ağır şekilde ihlâl eden bir tutukluya verilen hücre hapsi disiplin cezasının derhal kaldırılması yolunda Komutanlığa talepte bulunulmuştur.

Sanıklar yönünden onları himaye eder bir tutum ve davranışlar manzumesi olarak bitaraflik hissi ihlâl edilmiştir.

f) Sanık Salman Kaya'ya, Sıkıyönetimden evvel dayak atıldığı yolundaki bir iddianın neticelendirilmemesinin Komutanlıktan hesabının sorulması da diğer bir gayretkeşlik örneği olmuştur. /

g) Bir de duruşmalar sırasında sanıklar tarafından, usul hakkında söz isteme formül ve bahanesi altında söylenen ve aynen zapta geçen, duruşma dışı talep ve dilekler vardır ki, bunların da zapta dercindeki sebebi anlamaya Türk Ceza Usul Kanunları kâfi gelmemektedir.

h) Tutuklu bulunan ve müdafii de mevcut olan sanıkların, dosya tetkiklerine müsaade edilmesi de bitarafliği bozan bir davranış olmuştur. Çok sanıklı diğer duruşmalarda ezcümle 3 Numaralı Mahkemede, bu husustaki talepler ara karar ile ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 143 üncü maddesine uygun olarak gerekçesi ile birlikte reddedildiği halde, 1 Numaralı mahkemenin aksi yolu seçmiş bulunması ve Adalet Bakanlığı'nın tamimi hilâfına taannüden dosya tetkikine müsaade etmesi, suijeneris bir mahkeme/görünümünün doğmasına (haksız dani olsa) sebep olmuştur.

i) Önemli konularda beyanları bulunan kamu tanıkları, en çok bu mahkemede sanıklar tarafından hakarete, taarruza ve tasalluta maruz bırakılmışlardır. Basında da fotoğrafları intişar eden bu olayları yaratan sanıklar hakkındaki müsamahanın, hudu, sanıkların bu hâkimler tarafından himaye edildiği dedikodusunun/çok yaygın şekilde dalgalanmasına sebep olmuştur.

Bir tutuklu sanık, Askerî Cezaevinde, müdafii avukatı ile görüşürken, "Remzi baba hayırlısı ile bizi 168'e sokacak, fakat Denizçilerin aynı suçu idam idi. Bundan ötürü de hadiseler olabilir. Selimiye Askerî Ceza ve Tutukevi Müdürlüğü'nün 24/3/

./.

(Sahife-8-)

TÜSTAN
ARŞIVI

1972 gün ve 4058-72-318 sayılı yazısına bağlı 23/Mart/1972 tarihli tutanak)" demek suretiyle yaygın kanaati kendi dilleri ile teyit etmiştir.

2- Gerekeçdeki tutarsız ve yersiz cümleler

Değişik renkler ve fikirler armonisi intibainı veren gerekçenin redaksiyonu, aradaki görüş ayrılıklarını örtmeyecek derecede zıt fikirlerle meşbu halde görülmüştür.

Mesela şu cümleler, sağdan soldan aktarılan veya monte edilen karışık fikirlerden mürekkeptir. Ve hiç de gereği yok iken, sırf bu cümle bulunsun diye konulmuştur.

" Türkiye'deki bu davanın konusu olayların meydana gelmesinde, kızıl ve yeşil akımların rolü olduğu kadar makam ve mevkiî kapmak sevdasında olan ve bugüne kadar bulunamıyan ihtiras sahiplerinin de rolü büyüktür. Gerekeçeli hüküm sahife 57"

" Anadolu ve Rumeli, Orta Asya çobanlarının devlet kurmak için sığındıkları vatandır. Gerekeçeli hüküm sahife 57".

" İzzetinefisle oynamak, rencide etmek birçok baş kaldırmalara sebep olur. Hak ile haksızlığı, kanun ile zorbalığı, adalet ile baskıyı birbirine karıştırmadan karar vermek gerekir. Gerekeçeli hüküm, sahife 62".

" Anayasa'nın tatbik edilmemesinin sebebi ise, Anayasa'nın (hayırda hayır var) diye Anayasa'ya hayır diyenlerin eline verilmesi ve şahsî menfaat ilişkileri ile birbirine kenetlenmiş kişilerin memleket idaresine hâkim olmasıdır. Gerekeçeli hüküm, sahife 64".

" ....Şakî Koçero ile Hamido da güvenlik kuvvetlerini yıllarca peşlerinden koşturmasını bilmişlerdir. Sanıkların ve dahil oldukları teşkilâtın Anayasa nizamını tebdile kadir olduğunu ifade etmek, Türkiye Cumhuriyetini bir Kuveyt emirliği ile veya Orta Amerika devletçisiyle bir tutmak demektir. Türkiye Cumhuriyeti birkaç banka şubesi soymak ve adam baldırıp fidye almakla tebdil edilebilecek kadar çürük bir Anayasa nizamına sahip değildir. Bir Devletin Anayasa nizamını hukuk dışı cebri yollarla

(Sahife-9-)

TÜSTAV
ARŞIVI

ihlâl edecek güçlerin, en az bu nizami korumak ve kollamakla görevli güçlere yakın kuvvette olmaları gerekir. Gerekçeli hüküm, sahife 76".

Gerekçeli kararın 78 inci sahifesindeki, ".....Sanıkların kullandığı vasıtaların ve uyguladığı metodların elverişliliği konusunun, onların Türkiye'de son yıllarda gelişen aşırı sol akımların tümünün içindeki yeri de nazara alınarak halledilmesi gerekeceği yolundaki bir itirazın, mahkememize tevcih edilmemesi icap eder. Sanıkların bütün Türkiye sathına yayılmış silâhli hücre teşkilâtları olduğu ve bazı devrimci kuruluşlarla ve bir kısım askerî birliklerle işbirliği halinde buldukları ve bunların hep beraber icraf hareketlere başladıkları dosyada ortaya konulabilse idi, o zaman vasıta ve metodlarının, ulaşmak istedikleri neticeyi tevli-de salih olduğu münakaşa edilebilirdi" şeklinde geçen ve vaki olabilecek iddialara önceden cevabı tazammun eden cümleler ibretle üzerinde durulmaya değer.

Öyle bir mahkeme ki, Türkiye'de 11 ilde ilân edilen bir sıkıyönetim gerekçesinden habersiz. Öyle bir düşünce ve yol ki, 12 Mart muhtırasının verilmesindeki zarurî ahvale bigâne kalmış. 3 Milyonluk bir şehir sâkinlerinin 15 saat müddetle evlerine kapatılmasının sebebini bilmiyor. 80 binden fazla erin bir anda görevlendirilmesindeki nedeni anlamak istemiyor. Ama, "mahkememiz, elindeki bu dava dosyası ile bağlı bulunmakta, onunla âmel etme durumundadır." demesine rağmen, Türkiye'deki aşırı uçların giriştiği şiddet hareketlerinden, bir bütün olarak Başbakanlıktan, İçişleri Bakanlığı'ndan gerekli bilgileri de istiyor. Bu soruşturmanın genişletilmesi taleplerini re'sen yerine getirirken, T.H.K.O.'nun Ankara Grubu hakkında daha evvelce verilen esas hakkındaki mütalâayı ve mütalâada irad ve ikame edilen delilleri görmek istemiyor. Çünkü elindeki dosya ile âmel etmek durumunda imiş. /

3- Gerekçedeki bariz tezatlar

Tüm halinde okunduğu zaman, üç ayrı redaksiyonun ve üslûbun göze çarptığı gerekçenin, bu davaya iştirak eden hâkimler tarafından bölümlere ayrılmak suretiyle hazırlanması normaldir. Fakat, asıl normal olması gereken husus, fikir bakımından bir çatışmanın mevcut olmamasıdır. Bu çalışmaların barizliği o kadar kendi-

(Sahife-10-)

TÜSTAY
ARŞIVI

ni belli etmiştir ki, hem neticef kararlarla gerekçeler birbirine ters düşmüş, ve hem de gerekçenin içindeki fikirler birbirlerine ters düşmüştür.

Örneğin :

a) Hepsi de DEV-GENÇ'ten fırlamış sanıklar, beyanname, söz, beyan ve savunmalarında, "Biz devrimin, İşçi-Köylü ittifakı temeli üzerinde emperyalist boyunduruğun en zayıf olduğu kırlardan şehirlerin fethi rotasını izliyen bir halk savaşı ile zafere erişebileceğini söylüyoruz. Bu devrim anlayışında köylülük temel güçtür. Proleterya önder güçtür. Proleteryanın önderliğinde ideolojik öncülük vardır. İşçiler ve köylüler devrimin itici güçleridir. Biz her çeşit antiemperyalist örgütlenmeye karşıyız. Biz düzen örgütünden değil savaş örgütünden yanayız, savaş örgütü olabilecek bir parti, Leninizm ilkelerinin temeli üzerinde Leninist örgütlenmeye uygun bir şekilde kurulur. Gerekçeli hüküm, sahife 47", dediği halde, 46 ncı sahifede sanki hiçbir eylem olmamış ve Anayasa nizamına karşı bir suç işlenmemiş gibi, ".... görüldüğü gibi, bu devrimci güç birliğinin tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye hedefine varacağı ifade edilmemektedir." demektedir. Gerçekleri görmiyen büyük bir hata.

b) 11 ilde Sıkıyönetim, şu gerekçelerle ilân edilmek zorunluğunda kalınmıştır: Karar No.7/2302, Memleketimizde uzun süreden beri gözlemlenen çıkarıcı çevrelerin tutumu ile anarşik nitelikteki eylem ve davranışların sadece kamu düzeni ve güvenliğini bozucu amaçlara yönelmiş olmayıp, aslında ideolojik maksatlarla devletin temel nizamına, yurt bütünlüğüne, vatan ve lâik Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma mahiyeti aldığını gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması nedeniyle, T.C.Anayasası'nın 124 ncü maddesi gereğince İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, İzmir, Eskişehir, Ankara, Hatay, Diyarbakır ve Siirt illerinde 26/4/1971 günü saat 24.00 den itibaren 1 ay süre ile Sıkıyönetim ilânı Bakanlar Kurulunca 26/4/1971 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Mahkeme bu gerekçenin zaruretini, her sıkıyönetim dönemini uzatmak suretiyle mükerreren iradesini izhar etmiş bulunan Parlamento'nun dahi fikrine itibar göstermiyerek, gerekçeli hükmün 60 ncı sahifesinde, "...Mahkememizin kanaatini doğ-

(Sahife-11-)

TÜSTAV
ARŞIVI

rulayacak şekilde sanıkların eylemlerinin, ihtilâle ortam hazırlamak için girişilen eylemler" olarak vasıflandırılması hazin bir tecellidir. /

o) Şu cümleler ise, şimdiye kadar Askerî Yargıtay'ın kesinleşmiş karar ve görüşlerini, hatta aktüalitede kabul edilmiş âmme efkârını da şaşırtıcı olmuştur. Mahkeme gerekçeli hükmünün 71 nci sahifesinde, "silâhlı banka soygunlarında bu silâhların kullanılması, biraz önce ifade ettiğimiz anlamda bir kullanma değildir, yani direkt olarak Anayasa nizamının ihlâline yönelmiş bir harekette silâhın kullanılması demek değildir ve keza banka soygunlarından veya adam kaldırmalardan sonra güvenlik kuvvetlerinin takibinden bir suçlu olarak kaçarken onlarla silâhlı çatışmaya girmek ve silâhları bu çatışmada kullanmak da gene direkt olarak Anayasa nizamına yönelmiş manâda kabul edilemezler. Oysa ki, sanıklar, halk ve işçi kitlelerini istedikleri istikamette harekete getirememişler, bir halk ayaklanması veya savaşını başlatamamışlar ve silâhlarını bunda kullanamamışlardır. Sanıklar ateşli silâhlarını ve şehir gerillası metodlarını Anayasa nizamını tebdile yönelmiş olarak değil fakat banka soymak, adam kaldırmak hedeflerine yönelmiş olarak kullanmışlardır." demek suretiyle, hukuk açısından gerçeği görmemek için gözlerini kapamıştır. /

d) Gerekçeli hükmün, 76 nci sahifesinde geçen şu cümleler, tecelli etmiş olayların tamamen aksini ve hem de Devletler Hukuku açısından mahzurunu ibretle gösterecek gayretlerden ibarettir:

"Sanıkların ve dahil oldukları teşkilâtın Anayasa nizamını tebdile kadir olduğunu ifade etmek, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir Kuveyt emirliği ile veya Orta Amerika devletçisi ile bir tutmak demektir." Sanıkların yüzüne karşı tefhim edilen kısa kararın bulunduğu duruşma zaptınının 178 nci sahifesinde ise, bu husus aynen şu şekilde ifade edilmişti:

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasa nizamı, 5 ilâ 10 kişilik 2-3 silâhlı çete tarafından, banka soygunları ve adam kaldırmalarla ihlâl edilebilecek bir Kuveyt emirliği veya Orta Amerika devletçisi değildir." Mahkeme böylece tefhim ettiği kısa kara-

(Sahife-12-)

TÜSTAV
ARŞIVI

rın yersizliğini, uzun kararında maskelemek istemiştir.

e) Suçun manevî unsurlarından bahsedilirken, gerekçeli hükmün 81 nci sahifesindeki şu görüş, neticef hükmün tam tersine tekabül etmektedir. "Sanıklarda Türkiye Cumhuriyeti'nin lâik, demokratik, sosyal hukuk devleti ilkesine dayalı Anayasa nizamını cebren tebdil etmek umumî kastı mevcuttur. Millî Demokratik Devrim'in ikinci safhasındaki sosyalist düzen değişikliğini, bu teze aykırı olarak, silâhlı eylem yolu ile gerçekleştirmeyi bilmiş ve istemiş oldukları, muhakkaktır. Hukuk dışı yolları bilip isteyerek seçtikleri açıktır."

f) Bu davanın sanıklarından olup bidayette müstakillen yargılanan Ömer Ay-na hakkındaki bozma kararında suç vasfı, geniş şekilde izah edildiği ve yerleşmiş tatbikat da bu merkezde olduğu halde, gerekçeli kararın 86 ncı sahifesinde yöne tezatlar içinde kalınmıştır. Şöyle ki, "Özetleyecek olursak, sanıkların Millî Demokratik Devrim stratejisinin ikinci ve uzak aşamasındaki sosyalist düzene erişmek için silâhlı eylem yolunu seçtikleri, bu eylemleri gerçekleştirmek üzere kurulmuş silâhlı hücrelere girdikleri, bu silâhlı çetelerin halkı bir iç savaşa teşvik etmek ve aynı zamanda kendi para ve silâh ihtiyaçlarını sağlamak maksadına matuf olarak harekete geçip banka soygunları ve adam kaldırma, tehdit, patlayıcı madde atmak gibi fiiller ika ettikleri, bu fiillerin ilk plânda direkt olarak Anayasa nizamını ihlâli değil fakat bir ihtilâl ortamı yaratmayı hedef aldıkları....."

g) Sanıkların cürüm kasıtlarının neden ibaret bulunduğuna dair 81 nci sahifedeki "Sanıklarda Türkiye Cumhuriyeti'nin lâik, demokratik, sosyal hukuk devleti ilkesine dayalı Anayasa nizamını cebren tebdil etmek umumî kastı mevcuttur. Millî Demokratik Devrim'in ikinci safhasındaki sosyalist düzen değişikliğini, bu teze aykırı olarak, silâhlı eylem yolu ile gerçekleştirmeyi bilmiş ve istemiş oldukları, muhakkaktır. Hukuk dışı yolları bilip isteyerek seçtikleri açıktır." şeklindeki kanaat ile, 89 ncü sahifedeki "Zira, sanıklardan adı geçenlerin dahil olduğu silâhlı çete harekete geçmiş ve bazı eylemlerde bulunmuş ise de, bu harekete geçiş henüz T.C.K.146/1 maddesini ihlâl yönünde değildir. Giriştikleri hareketler, yukarda ber-

(Sahife-13-)

TÜSTAV
ARŞİVİ

tafsil maruz bulunduğu üzere, direkt olarak Anayasa nizamının tebdil, tağyir veya ilgasına yönelmiş olmayıp, kendi para ve silâh ihtiyaçlarının giderilmesine ve aynı zamanda halk kitlelerine silâhli eylem bilinci vermek maksadına matuf bulunmaktadır." şeklindeki görüş, iki ayrı kutup teşkil etmektedir.

h) Mahkeme başkanının gerek suç tavsifinde ve gerekse icra konularında serrettiği kanaatlerin, hukuk açısından muteber olduğunu belirtmekte de fayda vardır.

III- ESAS BAKIMINDAN BOZMA SEBEPLERİ

1- Suç tavsifi bakımından :

Mahkemenin bir takım mülâhazalarla, işlemeyi kastettikleri cürmün icra safhasına dökülen şekli ile T.C.K.nun 146/1 nci maddesini ihlâlle muzaf bulunmadığı yolundaki gerekçesi, yan görüşleriyle birlikte, tamamen hukuk dışı bir görüştür.

Kıstas şudur:

Sanıklar, Türkiye'de proleter bir devrimi Marksist-Leninist yolda gerçekleştirmek için eyleme geçmişlerdir. Bu eylem şekilleri müstakillen suç teşkil eden fiiller olsa dahi, gaye Anayasa nizamını ihlâldir. Gaye, Anayasa nizamını ihlâl olunca, diğer bir tâbirle, kast bu şekilde tecelli edince 146 nci maddenin ihlâl edilmediğine dair bir görüşün yeri olamaz. Kaldaki, Askerî Yargıtay Daireler Kurulu ve dava daireleri müteaddit kararlarında bunu belirtmiş bulunmaktadır.

Sanıklar dahi halk savaşını, proleter bir devrim için başlattıklarını çekinmeden ve bağırarak söylerken, mahkemenin halâ, "bir devletin Anayasa nizamını hukuk dışı cebri yollarla ihlâl edecek güçlerin, en az bu nizamı korumak ve kollamakla görevli güçlere yakın kuvvette olmaları gerekir." şeklinde bir görüşe bağlanmasındaki isabetsiz kanı hakkında daha fazla bir şey söylemeye lüzum yoktur.

Neden 146 nci maddenin 1 nci fıkrasının olayda uygulanamayacağına dair bir takım yazıların tefsiri ile neticeye varmak, patlayan bombalara, dağıtılan bildirilere, kaçırılan adamlara, vurulan görevlilere, soyulan bankalara kulak tıkamak

./.

(Sahife-14-)

TÜSTAV
ARŞIVI

olur, gözleri kapamak olur. Hele davayı, sanık ve müdafilerin de düşünemeyecekleri, iddia edemeyecekleri bir görüş açısından çıkmaza sokmak olur ki, ihtilâl felsefesine de hukukun genel prensiplerine de, carî tatbikata da aykırılığından şüphe edilmemelidir.

Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nun Ankara'da sübutu kabul ve tavsifi tes-cil edilen eylemlerinin 146 ncı maddesinin 1 nci fıkrasına taallük ettiği bütün de-recattan geçerek kesinleşen ve şu an için de infazı biten bir vakıa olmasına rağmen, halâ mahkemenin, gerekçeli hükmün 77 nci sahifesindeki "...Bir fiske vurarak adam öldüreceğini açıkça söyleyen ve bunu yapabileceğine kendisini kuvvetle inandırmış bulunan bir kişinin, sözünü ettiği fiskeyi vurması halinde, adam da ölmediğine göre, adam öldürmeye tam teşebbüsten değil, fakat müessir fiilde bulunmaktan dolayı tecziye edeceğimiz izahtan varestedir." misalinin gölgesine sığınmasındaki kararsızlığına bir kerre daha işaret olunması uygun görülmüştür.

Halbuki, mahkemenin 146 ncı maddede yazılı fiilin bir (netice suçu) olmayıp, (gaye suçu) olduğunu ve gaye suçu olduğu için münhasıran teşebbüs halini ceza-landırması olduğunu bilmesi gerekir.

Bu gerekçeyi hazırlıyarak, parlamentoda idamlar aleyhinde kampanya açan bir takım çıkarıcı çevrelere yazılı belge vermesindeki maksadını da anlamakta güçlük çektiğimizi ifade etmek isteriz. ... !!!

2- Kanunî unsurlar bakımından :

T.C.K.mun 146/1 nci maddesinin gerek icra başlangıcı bakımından, gerekse elverişli vasıta ile henüz icraya geçilmemiş olması görüşleri hukuk dışı bir görüş-tür ve temelinden malfıldır.

T.C.K.mun 1490 sayılı kanunla değiştirilen bazı maddelerinin gerekçe ve meclis tutanaklarına geçen konuşmaları ise T.C.K.mun 146 ncı maddesinin ihlâl edilemeyeceği görüşüne bir dayanak olmadığı gibi, bu maddenin zımnen veya sarahaten tadilini de tazammun etmemektedir. Tamamen hukuk dışı bir görüştür.

IV- SANIKLARIN FİİLİ DURUMU

(Sahife-15-)

TÜSTAV
ARŞİVİ

Yukarıdaki genel izahatın ışığı altında sanıkların sübutu tamamlanan fiillerine göre aşağıda yazılı şekilde tecziyeleri gerekir :

1- Nahit Tören, Osman Bahadır, Yavuz Yıldırım Türk, Oktay Kaynak, Cemal Alpaslan Ertuğ, Zerruk Vakıfahmetoğlu, Rukiye Dülger, Ali Aydın Çiğ haklarında asli maddi fail olarak T.C.K.nun 146/1 nci maddesinin uygulanması;

2- Elif Gönül Tolon, Tayfur Demir, İsmail Tayfur Cinemre haklarında, gizli örgüt elemanları olarak sепkeden ve sübutu kabul edilen eylemlerine göre maddi fer'i fail^{olarak} T.C.K.nun 146/3 ncu maddesinin uygulanması;

3- Örgüte iş ve vasıta tedariki, silâh ve cephane yardımında bulunmak suretiyle, fiilin müzaheret ve muavenetle icrasını kolaylaştırmak suretiyle eylemi sübuta eren Hasan Yalçın hakkında T.C.K.nun 146/3, örgüt mensubu olarak Salman Kaya hakkında T.C.K.nun 168 nci maddesinin uygulanması;

4- Sanıklardan İhsan Çaralan ve Mehmet Faruk Kurtuluş, Cemil Tatlıbal, Alâttin Tütüncü, Kadir Dursun Çağlı ve Rifat Güney haklarında toplanan deliller, örgüt mensuplarının eylemlerine muttali olduğu ve arandıklarını bildikleri halde, eylemlerinin devamını sağlamak maksadiyle müzaheret ve muavenet etmek, yani maddi fer'i fail durumunda oldukları halde, T.C.K.nun 146/3 maddesi yerine değişik maddelerden ceza tayini ve bir kısmı hakkında beraat kararı verilmesi, kanuna aykırı görülmüştür.

Soruşturma evrakının tetkiki, hazırlık tahkikatını yürüten Askerî Savcının ihzar ettiği delillerin kıymetlendirilmesi sonucu bulunabilecek diğer sebepler yüzünden sanıklardan kâffesi haklarında verilen mahkûmiyet ve beraat hükümlerinin bozulmasına karar ittihazını arz ederim.

Faik TÜRÜN

Orgeneral

Sıkıyönetim Komutanı